

DISPUTATIO THEOLOGICA,

Super

Articulum III. Augustanæ Confessionis,

Dc

**INCARNATIONE
FILII DEI.**

Quam

Divini Annuente Gratia,

Sub PRÆSIDIO

Reverendi & Clarissimi Viri,

M. JOANNIS ELAI TER SERI Maj.

In inclytâ Academiâ Aboënsi, Theol. Professo-
ris Ordinarij, Præceptoris & Fautoris sui

studiose ætatè colendi,

*Addiem 21. Martij, Anni 1645, loco & horis con-
suetis, publice eventil. ndam proponit:*

Respondens

J O H A N N E S A D A M I Bahn.

A B O Æ,

Experientissimis, Integerimis, prudentiâ pariter ac pietate,
variarumq; rerum usu conspicuis, Præstantissimis
nec non Politissimis Viris,

Dn... Johanni Greek/ Civi-
vitatis Helsingforsensis
consuli gravissimo:

Dn... Erico Andreæ, S. R.
May.ti per Nylandiam à
Libris dexterimo:

Dn... Johanni Jacobi, comi-
tatus Rasburgensis Pre-
tori circumspetio:

Dn... Henrico Antonij
Gottman/ olim reddituum
Regiae Admiralitatis per
Nylandiam Quæstori so-
lertissimo:

Dn. suis Promotoribus, Fautoribus & respectivè amicis,
submisse, officiose, amiceq; colendis,

Exercitium hocce disputatorium, in debitum grati
animi signum, officiose & amicè

D. D. Dedicatq;

Johannes Adami Bahni,

Dn... Petro Thefleeff/ Ci-
vitatis Helsingforsia con-
suli itidem Prudentissimo:

Dn... Henrico Friderici
Carstenio, civi Helsing-
forsensi & Negociatori
per celebri:

Dn... Jonæ Bothvidi, comi-
tatus Rasburgensis Le-
gislatori æquissimo:

Dn... Hemmingio Olaij
Gadd / curiae Helsing for-
siacæ Notario minimè fu-
cato:

D I S P . I N III . A R T . A V G . C O N F E S S .

INCARNATIONE FILII DEI.

T H E S I S I .

N Primo Articulo actum est de Deo, in secundo de Peccato seu hominis à Deo defectione, nunc in Tertio de hominis reparatione agitur, quæ facta est per incarnationem & meritum Christi.

II. Hanc doctrinam de incarnatione & merito Christi, veteres Oeconomiam (dispensationem) vocarunt, sicut illam de Deo, Theologiam, propriè scil. sic dictam. Et est hæc doctrina, quod scil. Deus conspicuus factus est in carne, sine controversia magnum pietatis mysterium, ut Paulus ait: 1. Tim. 3:16. & verè post Mysterium S. S. Trinitatis maximū.

III. Et sicut magnum est hoc Mysterium, ita ejus cognitio ex divina revelatione tota dependet, nec ratione, sed fide tenetur. Quin non id tantum rationi ignotum est, talem aliquando reverâ factam esse incarnationem, sed etiam an talis esse possit, natura omnino ignorat. Ex naturalibus en. principijs, nullo modo constare potest 1. Naturam humanam propriâ subsistentiâ posse carere. 2. Eandem uniri posse subsistentiæ divinæ, & 3. Quod tres sint in divinitate subsistentiæ personales, quarum unitantum humana natura substantialiter possit conjungi. Frustra itaq; hic sunt, qui ut S. S. Trinitatis, ita incarnationis mysterium credere nolunt, quod utrumq; naturalem intellectus nostri captum excedat, cum hæc sit omnium mysteriorum conditio, non posse lumine naturæ comprehendi.

IV. Quod quamvis ita sit, nullatenus tamen hoc, si-

Experientissimis, Integerrimis, prudentiâ pariter ac pietate,
variarumq; rerum usu conspicuis, Præstantissimis
nec non Politissimis Viris,

Dn_. Johanni Greek/ Civi-
vitatis Helsingforsensis
consuli gravissimo:

Dn_. Erico Andreæ, S. R.
May.ti per Nylandiam à
Libris dexterrimo:

Dn_. Johanni Jacobi, comi-
tatus Rasburgensis Pre-
tori circumspetto:

Dn_. Henrico Antonij
Gottman/ olim redditum
Regiae Admiralitatis per
Nylandiam Quæstori so-
lertissimo:

Dn.suis Promotoribus, Fautoribus & respectivè amicis,
submissè, officiosè, amiceq; colendis,

Exercitium hocce disputatorium, in debitum grati
animi signum, officiosè & amicè

D. D. Dedicatq;

Johannes Adami Bahni,

Dn_. Petro Thefleeff/ Ci-
vitatis Helsingforsia con-
suli itidem Prudentissimo:

Dn_. Henrico Friderici
Carstenio, civi Helsing-
forsensi & Negociatori
percelebri:

Dn_. Jonæ Bothvidi, comi-
tatus Rasburgensis Le-
gislatori æquissimo:

Dn_. Hemmingio Olaij
Gadd/ curie Helsing for-
siacæ Notario minimè fu-
cato:

DISP. IN III. ART. AVG. CONFESS.

INCARNATIONE FILII DEI.

THEISIS I.

N Primo Articulo actum est de Deo, in secundo de Peccato seu hominis à Deo defectione, nunc in Tertio de hominis reparatione agitur, quæ facta est per incarnationem & meritum Christi.

II. Hanc doctrinam de incarnatione & merito Christi, veteres Oeconomiam (dispensationem) vocarunt, sicut illam de Deo, Theologiam, propriè scil. sic dictam. Et est hæc doctrina, quod scil. Deus conspicuus factus est in carne, sine controversiâ magnum pietatis mysterium, ut Paulus ait: 1. Tim. 3:16. & verè post Mysterium S. S. Trinitatis maximū.

III. Et sicut magnum est hoc Mysterium, ita ejus cognitio ex divina revelatione tota dependet, nec ratione, sed fide tenetur. Quin non id tantum rationi ignotum est, tales aliquando reverè faciem esse incarnationem, sed etiam an talis esse possit, natura omnino ignorat. Ex naturalibus en. principijs, nullo modo constare potest
1. Naturam humanam propriâ subsistentiâ posse carere. 2. Eandem uniri posse subsistentiæ diuinæ, & 3. Quod tres sint in divinitate subsistentiæ personales, quarum uni tantum humana natura substantialiter possit conjungi. Frustra itaq; hic sunt, qui ut S. S. Trinitatis, ita incarnationis mysterium credere nolunt, quod utrumq; naturalem intellectus nostri captum excedat, cum hæc sit omnium mysteriorum conditio, non posse lumine naturæ comprehendi.

IV. Quod quamvis ita sit, nullatenus tamen hoc, si-

cuti & cætera quoq; fidei mysteria, certæ & evidenti rationi aduersatur, quamvis incredulis ita videatur: non minus enim quæ per naturam est, quam quæ per gratiam, divina est revelatio, quarum altera alteri neutiquam contrariatur: *Si verò ratio contra divinarum scripturarum autoritatem redditur, quamlibet acuta sit, fallit versimilitudine, nam vera esse non potest*, ut ait eleganter August. Ep. 7.

Tales ratiunculæ sunt hæc: 1. Impossibile est Deum posse mutari, mutaretur autem si fieret homo. 2. Impossibile est humanam naturam existere posse nisi propriâ existentiâ, ergò neq; existere potest in persona Verbi. 3. Inter utramq; naturam infinita est distantia, ergò ex ijs non potest constitui unum per se.

V. Sed hæc facillimè diluuntur, nam 1. Deus per incarnationem non mutatur, cum per eam, nullam perfectionem sibi internam vel amittat vel de novo acquirat, & cum humanitas deitati unitur, non tamen ideò deitati fit intrinseca, ut per eam deitas quicquam mutetur, quæcunq; autem hic fit mutatio, illa in humanitate fit non in divinitate. 2. Ad conceditur quidem existentiam essentiæ adeò intimam esse, ut existere res nequeat nisi propriâ existentiâ, posse tamen subsistere sine propriâ subsistentiâ, id ex hoc mysterio discimus, quamvis non sit simile exemplum in universâ rerum naturâ. 3. Ad concedimus inter Deum & hominem esse infinitam distantiam perfectionis, est tamen inter illos proportio quædam in genere causæ & effectus, Principij item terminantis & rei terminatæ, sic licet maneat inter Deum & hominem infinita distantia, respectu perfectionis, nihil tamen obstat, quin infinita persona Filij Dei, subsistentiam suam imperiri

tiri possit humanae naturae licet finitae, sicut illa infinita perfectionis distantia, nihil obstat, quin infinitè perfectus Deus, efficiat quæ finitam tantum habeant perfectio nem.

VI. Restat itaq; ut in explicatione hujus doctrinæ de incarnatione & merito Christi, solam scripturam sacram ducem sequamur, per quam Deus hoc mysterium, sicut cœtera omnia, humano generi patefecit.

VII. Atq; sic Augustana Confessio, scripturæ dum secuta, incarnationis mysterium in hunc modum describit: Item docent, scilicet Ecclesiæ protestantes, quod verbum, hoc est, Filius Dei assumserit humanam naturam in utero beatæ Mariæ virginis, ut sint duæ naturæ divina & humana, in unitate Personæ inseparabiliter conjunctæ, un⁹ Christus, verè Deus, & verè homo, natus ex virgine Maria, verè passus, crucifixus, mortuus & sepultus, ut reconciliaret nobis Patrem, & hostia esset non tantum pro culpa originis, sed etiam pro omnibus actualibus hominum peccatis. Idem descendit ad inferos, & verè surrexit tertia die: deinde ascendit ad cœlos, ut se deat ad dexteram Patris, & perpetuò regnet, & dominetur omnibus creaturis, sanctificet credentes in ipsum, misso in corda eorum Spiritu sancto, qui regat, consoletur ac vivificet eos, ac defendat adversus Diabolum & vim peccati. Idem Christus palam est reddit⁹, ut judicet vivos & mortuos, &c. Juxta Symbolum Apostolorum..

VIII. Huic articulo non perindè ut superioribus addita est Antithesis. Primò ideo, quia nulla tunc temporis hæresis extabat, cuius suspicionem necessariò à se amoliendam arbitrati sunt Confessores: Zwinglianam en. Allœfin jam pridem à Luthero damnatam esse constabat. Deinde ideo, quod hic articulus tanquam impollutus à Romanensibus approbatus & receptus est: ita enim in confutatione sua Pontificij ad hunc articulum respondent: In tertio articulo nihil est quod offendat, cum tota confessio cum symbolo Apostolorum & cum recta fidei regula conveniat, &c. & ideo etiam *Apologia nostra* dicit: Tertium Articulum probant adversarij, in quo confitemur duas Christi naturas, &c. Nulla itaq; tunc, in hoc articulo, erat discordia, inter nos & Pontificios, cum non dum exorta erat *Iesuvitarum turba*, quæ nunc non minùs hunc articulum, præcipue quo ad communiationis doctrinam, quam cœteros hostiliter impugnat.

IX. Thesis hujus articuli non incommodè in duas partes dividi potest, ut prior sit de *Persona Christi*, posterior de ejus officio. In priori parte confessio nostra quatvor membra nobis consideranda proponit. 1. De duabus in Christo naturis. 2. De earum unione. 3. De communicatione idiomaticum, & 4. De diversis carnis Christi statibus. Verum ne praefens disputatio nimis exrefescat, duo tantum priora membra nunc eventilabimus, primum de *duabus naturis*, Deinde de earum *unione* acturi.

PRIMUM MEMBRUM PAR-

tis primæ de duabus naturis.

X. Docet a. duas in Christo esse naturas, divinam scilicet & humanam. Quot a. argumentorum generibus di-

divina Christi natura asseratur, & quomodo ista hujus doctrinæ pars ab Hæreticis variè impugnetur, in disputatione ad primum articulum significatum est.

XI. Per divinam a. naturam hic non intelligimus cum Sabellianis Deum ratione absolutæ & communis essentiæ suæ, seu quatenus Deus est: nam sic sequeretur Patrem, etiam & Sp. Sanctum esse incarnatos; sed essentiam divinam limitatam ad personam Verbi seu Filii Dei: Quod exprimit confessio nostra, dicens: *Verbum hoc est Filius Dei, assumpsit humanam naturam.* Intelligimus itaq; per *Verbum, Deum, non simpliciter, sed genitum à Deo genitore, & Deo procedente non essentialiter quidem, realiter tamen, seu personaliter distinctum* i. e. secundam personam Trinitatis.

XII. Si quæras, cur Filius potius quam Pater aut Sp. Sanctus incarnatus sit, Respondeo Scripturam ipsam id non expressè docere, ex Patribus tamen has rationes adferre solent Ecclesiæ Doctores: 1. Ut qui ab æterno filius Dei erat, in tempore fieret filius hominis, ne filii nomen ad aliud transiret. 2. Ut qui erat filius Dei naturalis, faceret nos filios Dei adoptivos. 3. Ut per quem omnia facta sunt, per eundem omnia restaurarentur. 4. Ut qui imaginem Dei amiseramus, per eum qui vera imago Dei est, eam recuperemus. 5. Ut media persona in Trinitate, mediatrix fieret inter Deum & hominem. Plures causas vide si placet in Chemnit. de duabus naturis. Et tantum de divina natura.

De Humana Christi Natura.

XIII. Non minus autem ad salutem necessarium est humanā ac divinā Christi naturā cognoscere: Christus enim in carne condemnavit peccatum. Rom. 8, 3. Et in corpore carnis sue per mortem nos reconciliavit. Coll. 1, 22. Et sanguine ejus justificati sumus

mus. Rom. 5,9. & quia carnis & sanguinis nostri particeps factus est, ideo non erubescit nos fratres appellare. Heb. 2,14. & propterea omnis spiritus qui negat Iesum Christum venisse in carnem, non ex Deo est, sed Antichristi spiritus. 1, Joh. 4,3. Hinc & Athanasius in Symbolo necessarium ad salutem esse ait, ut incarnationem quoque Domini nostri Iesu Christi fideliter credamus.

XIV. Orthodoxa autem & Scripturæ, S. consentanea, de humana Christi natura, sententia est, Quod filius Dei in temporis plenitudine, perpetuo fœdere sibi copularit humanam naturam, veram, id est nobis consubstantialem: integrum, id est corpore organico & animâ rationali constantem: habentem omnes conditiones, appetitiones, vires & facultates humanæ naturæ proprias & ordinatas; non vitiosam, sed sine peccato sanctam & incorruptam.: In qua tamē infirmitates tanquam pœnas peccatis nostris debitas, tempore exinanitionis volens suscepit, propter nos, ut fieret victrix pro nobis.

XV. Vera autem in Christo humanitas triplici probatur argumentorum genere: Primum sumitur ex appellatis: disertè enim appellatur homo Luc. 23:47. 1. Tim. 2:5. Filius hominis, Psal. 8:5. Dan. 7:13. Matth. 8:20. & 16:13. Act. 7:57. Filius Davidis, 2. Sam. 7:12. Filius Mariæ, Matth. 1:25. Semen Mulieris, Gen. 3:15. Semen Abrahæ. Heb. 2:16. Ex patribus secundum carnem. Rom. 9:5.

XVI. Secundum ex partibus hominis, quæ sunt essentiales & integrales: Essentiales sunt anima rationalis & corpus organicum: De anima testatur Scriptura, Matth. 20:28. & 26:38. Psal. 16:10. Luc. 23:46. De corpore ejus existant testimonia

monia, Matth. 27: 57. Ioh. 2: 21, & 20: 12. & similia. Integrales partes sunt vel similares, ut caro, os, sanguis, vel dissimilares, ut manus, pedes, oculi, os, lingua, &c. quæ omnia passim ipsi in scriptura tribuuntur.

XVII. *Tertium argumentorum genus sumitur à proprijs hominis & operationibus, nec non infirmitatibus, quibus ob peccatum natura hominis est obnoxia, qualia sunt: proficere sapientiâ, ætate & statura, intelligere, velle, loqui, lacrymari, contristari, esurire, sitire, defatigari, dormituirre, pati & mori: quæ omnia Christo itidem scriptura tribuit. Unde ex Symbolo Athanasij concludimus, Christum non tantum perfectum esse Deum, sed & perfectum hominem ex animâ rationali & humanâ carne subsistentem. Quod idem vult confessio nostra, dicens: Verè Deus & vere homo. Et hæc vera & constans est scripturæ & Ecclesiæ vox, de humana etiam Christi natura.*

XVIII. *Cur autem Mediator noster deberet simul Deus & homo esse, brevi aphorismo ostendit Anshelmus, in libro Cur Deus homo: Ideò videlicet, ut quod opus erat fieri ad hominum restitutionem, si humana non posset natura, faceret divina, & si divinæ minimè convenirebant, exhiberet humana. Ut idem ipse per humanam solveret, quod ipsa debebat, & per divinam postea, quod expeditiebat. Sed de hac re plura dicentur, ubi de officio mediationis Christi agatur.*

XIX. *Contra humanam autem Christi naturam, varijs modis ab hereticis quoq; pugnatum est. Et primo, Quidam humanam naturam proflus negarunt, docentes filium Dei non verum corp⁹ assumptissime, sed Phantasma illud seu spectrum fuisse, ipsam quoq; incarnationem, omnes actiones & passiones Christi inter homines conversans, secundum apparitionem*

seu phantasiam tantum fuisse. Talis opinio viguit etiam
Ignatij tempore, & poste a Marcionitis & Manichaeis re-
petita. Argumenta eorum erant:

1. Angelis indigna visa fuit talis copulatio, Ergo multò magis divina natura, quam adorant Angeli etc.
2. Angeli potuerunt sua ministeria in phantasmo præstare, Ergo multò facilius filius Dei.
3. Filius Dei tali specie apparuit Parribus in V.T. Ergo etiam in Novo idem fieri potuit. Et Spiritus S: apparuit in specie columbae, non tam in columbae naturam assumpsit.
4. Allegant scriptura dicta Rom. 8,3, ubi Paulus dicit Deum misse filium suum in similitudine carnis peccati, nostra autem caro est caro peccati, Christus v. debuit esse sine peccato. Et Phil. 2,7. Dieit eum formam servi accepisse, in similitudine hominum factum, & schemati, i.e. habitu inventum ut hominem.

XX. Sed hunc errorem ipse Christus luculenter satis confutat, *Luc. 24:37, & seqq.* Cum enim discipuli expavescerent, putantes se spiritum videre, dixit eis: *Quid turbati estis, & quare cogitationes subeunt in corda vestra? videte manus meas & pedes meos, nam ego ipse sum: conrectate me & videte; nam spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* Et in eundem ferè modum respondet dubitanti Thomæ, *Joh. 20:27. Infer, inquit, digitum tuum huc, & vide manus meas & profer manum tuam, & mitte in latus meum, & ne sis incredulus sed credens.* Eleganter quoq; Epistola ad Hebreos, cap. 2:
14. *Quoniam igitur pueri participes sunt carnis & sanguinis, ipse quoq; consimiliter particeps factus est eorundem, ut per mortem aboleret eum qui mortuū habebat imperium.* Ad Argumentum, de Spiritu S. in similitudine columbae, respondet Augustinus de agone, cap. 22. Non veniebat Spiritus S. ad liberandas columbas, sicut Filius Dei carnem induit, ut carnem carne liberaret. Ad locum Rom. 8. Resp. breviter: 1. Non diei in similitudine carnis, sed carnis peccati, quia Christus erat sine peccato. 2. Dici in similitudine carnis peccati, propter infirmitates, quæ ob peccatum naturam nostram comitari solent; Christus v. mise-

miserationis affectu, non conditionis necessitate infirmitates illas assumpsit. Ad locum Phil. 2. Resp. Paulum ibi hortari ad humilitatem, ab exemplo Christi & exinanitione Filij Dei, qui cum potuisset in assumptâ naturâ, statim à momento conceptionis sive nativitatis, ostendere divinam suam gloriam & Majestatem, sicut fecit post ascensionem, ita ut nullis infirmitatibus subjectus fuisset, se ipsum tamen exinanivit, ita ut in infirmitatibus reliquis hominibus similis esset. Et hanc interpretationem confirmat locus Heb. 4, 15. Per illud enim, *Schemati*, affectus ejus, gestus & totius vitaæ actiones, quamdiu inter homines conversatus est, intelligit. Neq; Schema substantiæ veritatem tollit. Nam Phil. 3, 2. dicit Paulus, quod Christus in extremo die *metaschematized*, id est, transformabit corpus nostrum humile, non ut in spectrum redigatur, sed ut depositis infirmitatibus, *conforme fiat corpori ejus glorioso*. Et ita vocabulum apud prophanos scriptores accipitur. Xenoph. paed. 5. quamvis, inquit, humili schemati, id est habitu, existeret. & Herodian. lib. 1. vir philosophi gerens Schema, id est habitum. Jucunda est hæc permutatio: Christus enim hic schemati inventus est ut nostrum aliquis, ibi vero nos erimus: schemati sicut Christus in gloria, nisi quod ipse primus tenet in omnibus. Coll. 1:18.

XXI. Secundò *Valentiniani* olim & hodiè *Anabaptistæ* concedunt veram quidem carnem fuisse, quam Christus assumpsit, sed non *homousion* i.e. *consubstantialem* carni nostræ: Christum enim corpus suum è cœlo secum attulisse, sive è coelesti materia, sive elementari, sive ex ipsa essentiâ divinâ formatum: Ita ut omnino à nostris corporibus heterousion sit, i.e. diversæ essentia. Arguentia eorum erant:

1. Non decere Divinam Maiestatem nostræ carni uniri, de qua dictum est Gen.
3,19. terra es & in terram converteris. Ideò etiam Abraham indignum se iu-
dicat colloquio Dei, quia pulvis est, Gen.18,27. 2. Nostra natura peccatis est
contaminata, imò est earo peccati: Rom.8,3. corpus peccati, Rom.6,6. Quis
potest, inquit Jobus cap.14,4. facere mundum de immundo natum semine?
Ergò per illam non potuit redemptio nis opus perficere, debuit enim esse
sine peccato, Isa.53,9. 3. Ex I. Cor.15,47. Ubi dicitur secundus homo i.e.
Christus, celestis de cœlo, sicuti primus homo i.e. Adam è terrâ. Et Joh.6,62.
dicitur Filius hominis ascendere ubi erat priùs.

Hicce & similibus

conantur nobis eripere svavissimam illam consolatio-
nem, ex salutari illa permutatione perceptam: Christus
enim miseram nostram naturam accepit, sanctificavi,
beavit, exaltavit & glorificavit: & rursus in Sacra
Cœna illâ suâ carne nobiscum se conjungit, ut hoc cer-
tissimo pignore, confirmemur de nostrâ salute & glori-
ficatione, ut ait Chemnitius l. cit.

XXII. Argumentis ita occurri potest: Ad Primum, libenter concedimus inter divinam & humanam natu-
ram, nullam esse dignitatis proportionem, quin agno-
scimus & celebramus immensam charitatem & mis-
ericordiam Filij Dei, quod ad liberandum hominem non horruit vir-
ginis uterum, ut veteres sunt locuti. Ad Secundum Resp.
quod Christus conceptus sit de Spiritu S. Spiritus S. in-
quit Gabriel, superveniet in te & ideo quod ex te nascetur san-
ctum vocabitur Filius Dei, Luc.1:33. non novit peccatum,
2. Cor.5:21. Segregatus à peccatoribus, Heb.7:26. per omnia
similis fratribus, Heb.2:17. Absq[ue] tamen peccato, cap.4:15. Ad
locum I. Cor.15: & Ioh.6. Resp. Dici de cœlo descendisse &
ibi fuisse priùs non ratione humanæ naturæ, sed divinæ,
ut id docetur in primo genere comm. idiomatum.

XXIII. Tertiò Docuit Arrius Filium Dei assumpsisse
humanam quidem carnem, sed omnino inanimam, loco
vero animæ vegetativæ, sensitivæ & rationalis fuisse

alteram naturam, quò etiam referebat omnes affectus, quos Scriptura Christo tribuit, & inde quoq; arguebat. *Verbum non fuisse naturā Deum.* Apollinaris vero in Laodicea Episcopus (cujus lapsum non sine gemitu describit Epiphanius in Chronicis) negavit in Christo animam duntaxat rationalem, & ejus loco dixit fuisse divinitatem. Præcipuum ejus argumentum erat illud Joh. i. *Verbum caro factum est.*

XXIV. Hisce, Scripturæ loca opponantur, quæ loquuntur de animâ Christi, thesi 16. à nobis citata: *Venit Filius hominis dare animam suam: tristis est anima mea: non derelinques animam meam: pono animam meam, & rursum sum eam. &c.*

XXV. Quartò, Alij animam etiam rationalem Christo concedebant, sed negarunt essentialia seu naturalia idiomata humanæ naturæ, quare non duas sed unam tantum posuerunt in Christo intelligentiā, unam voluntatiē, unam operationem: undē & Monothelite dicti sunt. Argumenta Macarij & complicum ejus, colligi possunt ex actis sextæ Universalis synodi, quæ convocata est Constantinopoli circa annum Christi 680. quorum primaria ferè hæc sunt.

1. *Unus est in Christo intelligens, unus volens, unus operans, non duo, ergo neque duas intelligentias, duas voluntates, &c. nisi cum Nestorio Christum in duas partes distrahere velimus.* 2. *Quia in persona Christi nulla potest esse pugna, sicut in credentibus humana voluntas saper numero pugnat cum divina.* 3. *Quia in Christo humana natura est organum divinitatis, quod ita movetur a principali agente, ut unum proflus opus producatur, sic una est redemptio, una salvatio, una sanatio.* 4. *Deindeq; quia veteres dixerunt humanam naturam in Christo esse propter hypostaticam unionem desiccatam, idē putarunt omnium tam operationum, quam proprietatum utriusq; naturæ, factam esse ex equationem.*

XXVI. Verum hæc & alia ejus generis, prolixè refutantur in act's ejusdem concilij, præcipue ex hisce scripturæ testimonij: *Ioh. 5:30. non quaro voluntatem meam,*

sed ejus qui misit me. & cap. 6:38. descendit de celo, ut faciam non voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me. Et Mar. 7:24. surgens vent in partes Tyri, & ingressus domum, noluit aliquid scire, & non potuit latere, cum tamen ille sit, de quo dicitur: omnia quæcunq; voluit Dominus fecit, in celo & in terra. Hæc sunt verba concilij, actione quartâ. Omnium autem clarissimè id patet ex lucta illa Christi, Marth. 26:39. Pater mi inquit, si possibile est, abeat à me poculum istud: verum tamen non ut ego volo, sed ut tu. Ubi expresse voluntatem suam, ut hominis, à voluntate Patris, id est divina, distingvit. Et idem quoq; de ceteris proprietatibus ut & operationibus est judicandum: quomodo enim dubium esse potest, quin iter facere, asino vehi, esurire, sitiare, edere, bibere, sanguinem sudare, Deum precari, & similia, opera sint non divinæ, sed humanæ naturæ propria: quæ omnia verbo comprehendit Paulus, ubi dicit eum Schemati id est habitu inventum ut hominem & ad Heb. 2. per omnia fratribus similem.

XXVII. Quintò, Alij integritatem humanæ naturæ concesserunt, sed negarunt eam infirmitatibus fuisse subjectam. Argumenta eorum erant: 1. Non habuit peccatum, ergo nec penam peccati. 2. Tota plenitudo divinitatis habitabat in eo, i.e. in massa illa humanæ naturæ, ergo passiones illæ non potuerunt in illo habere locum, nec in acerbissimis illis, quas Scriptura commemorat lacerationibus, ullum verum habuit doloris sensum. Sed sicut telum per aquam transiens, facit quidem distractionem, sine sensu tamen vulneris: Et ut rubigo non potest cadere in ferrum ignitum, ita neq; passiones in carnem deficatam. Hæc sententia erat Hilarii, sed eam postea retractavit. Multi præterea Patres, indignum arbitrii personam Filii Dei tantâ confectione afflicti, totam illam historiam agonis Christi in horto, ab Luca expunxerunt.

XXVIII. Verum hisce cogitationibus opponendum est totum illud c. 53. Esaiæ, vere langores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit, castigatio super ipsum, ut nos pacem habe-

beveramus. Posuit in ipsum Dominus iniquitatem omnium nostrum; & voluit eum conterere in infirmitate. Christus itaq; cruciatus hos sustinuit, ut nos ab æternis cruciatibus liberatos in æterna gaudia transferret. Resp. itaq; ad 1. Argum. quod sicut Pater in filium peccata mundi, ita & poenas peccatis debitas coniecit, totamq; iram suam in illum effudit. Ad alterum Arg: Resp. potuisse Christum omnem sensum doloris ab assumpta naturâ avertere, sed potestatem suam tum noluisse exercere, quod videlicet humana natura potuisset pati, crucifigi & mori.

XXIX. Sexto, Coletus, Theologus quidam Academiae Oxonien sis, negavit Christum imminentem mortem exhoruisse, deprecatum ve fuisse, sed per calicem illum quem deprecatur, Judæorum exitium, discipulorum scandalum, Hierosolymæ excidium, deniq; quidvis aliud intelligere maluit, quam mortem Christi. Argumenta ejus hæc fere sunt:

1. Si quoquo modo mortem derectavit, aliquid detrahitur illius in nos charitati: si quacunq; ratione noluit, derogatur absolutissimæ obedientiæ, neutrum autem competit in eum, qui fuit & amoris & obedientiæ perfectissimum exemplar.
2. Martyres immanissimos cruciatus etiam gestientes excepterunt, charitatis scil: magnitudine doloris sensum absorbente. Præterea Moses potius habuit de libro vitæ deleri, quam populum interire. Paulus optavit anathema fieri pro fratribus. Multo minus consentaneum est, humani generis redemptorem, mortem quam tantopere sitierat, nunc imminentem reformidare.
3. Illustrum virorum adfert exempla, qui non dubitarunt viam suam patriæ saluti devovere, & pro ea fortissime occumbere; absurdum autem videtur Leonem de Juda, id est mundi Salvatorem, non cunctanter modo; sed & timidissime mortem adire.
4. Et cur metueret, quod non solum malum non erat, sed fons omnium bonorum nostrorum, vita scil: & salutis æternæ, quæ in morte salvatoris reposita est.
5. Neq; etiam tribuendi sunt Christo affectus, quib; nos potissimum ad peccandum sollicitamur.
6. Deniq; non videtur eiusdem hominis vocem esse: vade retro Satana, calicem quem dedit mihi Pater nonne bibam eum? & hanc: si fieri potest transeat à me calix iste. Et sic etiam Patres hunc locum exposuerunt, ait: Hinc nonnum enī dixisse refert: Erubescant qui putant Salvatorem timuisse mortem.

mortem, & passionis pavore dixisse, transseat à me calix iste: displices quod nemo ferè non dixit, J E S U M propter assumptum hominem, infirmitate reformidasse mortem naturā acerbam. Et Hilarium: Stultitia est si quis dicat Christum suam ipsius mortem reformidasse.

XXX. Huic Coletō sese opposuit Erasmus Roterdamus, adversus quem elegantem etiam, de Fædio & Pavore Christi, conscripsit disputationem, & contrā contendit, Christum verè tæduisse, verè pavisse, contristatum esse, sudasse, mortem deprecatum esse, & hoc nihil vel charitati ejus in nos, vel obedientiæ erga Patrem, vel fortitudini derogare, neq; alijs scripturæ locis contrariari. Nec quid hic vel ille Patrum dixerit, multum se morari, cum constet plures, imò allegatum Hieronymum ex aliorum sententiâ ista protulisse, cœterum alibi contrarium docuiss. Hilarium autem sententiam illam postea retractasse. Ejus vero assertio, hisce potissimum in fundamentis nititur. i. Quod clarissima sint Salvatoris verba, nec sine summa impudentia aliorū torqueri possint, Pater si possibile est, &c. Tristis est anima mea usq; ad mortem; & similia. Deinde cum non tantum duas tribuamus Christo naturas, sed duas etiam voluntates, easq; etiā dissidentes, ut quod altera noluerit, altera voluerit, ita ut Ecclesia hæreſeos damnarit aliter sentientes, cur ergo verebimur Christo, quò ad assumptam naturam, tristitiam & mortis reformidationem tribuere? Sicut enim ex assumpta conditionis imbecillitate mortem vicinam horruit, ita ope divinâ & virtute obedientiæ constantē eandem suscepit. Præterea Filius Dei humanam naturam assumendo, hominis quoq; conditionem plurimis nostris malis obnoxiam assumpsit, mala vero non culpæ sed pœnæ, & de his quantum nobis expediebat, & quatenus illius dignitati non derrogabat

gabat, h. e. ea duntaxat, quæ communem hominis lapsi
conditionem generaliter consequuntur, ab ijs verò quæ
figillatim nobis accidunt, abstinuit: qualia sunt morbi,
vitia membrorum, vitia mentis, deformitas & similia.
Chemnitius distinguit inter insuffitatem naturales & per-
sonales, illas dicit enim suscepisse, ab his, quæ & dedecebant
ejus dignitatem; nec ad nostram salutem quicquam ha-
bitura fuissent momenti, abstinuisse. Deniq; & hanc
adducit rationem, *Tria esse, quæ reformatiōnē de-*
beant exaggrare: Precium boni quod lāditur, magnitudo
mali quod ingruit, & utriusq; cognitio. At quomodo con-
ferri potest nostri plasmatis vilitas, cum ejus præstantiā?
aut nostræ mortis acerbitas, cum ejus suppliciō? aut
noster incertus metus, cum ejus certissima prospicien-
tia? nam sicut corpus Christi infinitis partibus est præ-
stantius corporibus nostris, ita omnes sensus in illo sunt
multò acerrimi? & nos hoc minus mortem reformati-
damus, quo minus quam sit acerba cognoscimus; ille
vero mortem perinde atq; oculis subjectam prospicie-
bat, & omnes cruciatus perfectissime præsentiebat.
Hisce & alijs rationibus, Coleti argumenta prolixè &
solide confutat, nos virandæ prolixitatis gratiā lectorē
eō remittimus, præsertim cum fundamenta hic posita-
sint veræ confutationis.

XXXI. *Septimo, Futhcher Nestorianæ hæresi, quæ per-*
sonam distrahebat, se nimis opponens, naturas prorsus
confundere cœpit, docens humanam naturam, per uni-
onem in divinitatem penitus esse absorptam: dixit ante
unionem duas q dem fuisse naturas, post eam verò unam
tantum agnoscebat: negabat etiam corpus Domini no-
bis esse consubstantiale. Alij finxerunt Christum in i-

ps, a secessione tabernaculum corporis sui deposuisse, &
alijs aliud sunt commenti.

XXXII. Scriptura v. & orthodoxa Ecclesia, contra-
rium docent, ante videlicet unionem, unam tantum fuisse
naturam divinam scilicet, post v. eam duas, easq; etiam
post ascensionem manuisse, de qua te amplius dicendum
erit in pr. gen. comm. idiom. Et tantum de duab^o naturis.

SECUNDUM MEMBRUM

De unione Personalitatis

XXXIII. Hactenus ex Scriptura S. ostendimus duas
in Christo esse naturas, divinam & humanam, sed non
hoc ad salutem satis est scire & credere, nisi pariter soia-
anus credamusq; duas illas naturas personaliter in Chri-
sto esse unitas, ita ut una & eadem sit persona constans
duabus illis naturis, ac subsistens in duabus naturis.
Quod ut firmā fide teneamus, semper in conspectu ha-
benda sunt praecipua Scripturæ testimonia quæ id ipsum
evincunt. Quamvis itaq; diversæ sint & maneant in
Christo duæ istæ naturæ, Scriptura tamen non duos sed u-
num dicit esse Dominum Iesum Christum, 1. Cor. 8:6, unum
esse Christum qui pro omnibus mortuus est, 2. Cor. 5:14, unum
esse mediatorem Dei & hominum, 1. Tim. 2:5. Filium Marie esse
filium Altissimi, Luc. 1:31, & 32. Quod ex Maria nascetur san-
ctum vocari filium Dei, v. 33. Filium hominis esse filium Dei
viventis, Matth. 10:13, & 16. Filium Virginis vocari Immanu-
el, Esa. 7:14. Germen Davidis vocari Iehovah, Ier. 23:5, & 6.
Christum ex Patribus esse secundum carnem & eundem
esse Deum laudandum in secula, Rom. 9:5. Deum conspicuum
factum esse in carne, 1. Tim. 3:16. Deum sanguine redemisse
Ecclesiam, Act. 20:28. Dominum glorie esse crucifixum,

1. Cor.

z. Cor. 2:8. Authorum vita esse ipsudatum, Act. 3:15. Hæc sunt immota fundamenta super quibus extremitur hæc doctrina de l'unione Personalis duarum in Christo naturarum, & hinc Athanasius in Symbolo: *Qui licet DEUS sit & homo, non duo tamen sed unus est Christus.* Et Confessio nostra: *Unus Christus vere Deus & vere homo.*

XXXIV. Expedita Quæstione *An si*, nunc porro quid *si* Unio Personalis, id est quomodo naturæ istæ in Christo unitæ sint, dispiciendum nobis erit.

XXXV. Unionem Personalem in hunc modum, describit August: Confessio: *Quod Verbum, id est, Filius Dei assumperit humanam naturam in utero Beate Mariæ Virginis, ut sint duæ naturæ, diuina & humana, in unitate personæ inseparabili, ter conjunctæ.* Definitum est *Unio Personalis.* Verum cum unionis vocabulum generale sit: significat enim conjunctionem duarum vel plurium rerum, ut ex ijs uno quoddam constituatur, notabo *varios unionis modos*, quos ex veteribus colligit B. Chemnitius de D. N. cap. 7.

XXXVI. Primo itaq; fit unio per partium corruptiōnem, quando ex ijs mixtum aliquod generatur. 2. Per alterius partis conversionem, ut quando modicum aquæ multo vino miscetur. 3. Per confusōnem seu mixtiōnem, ut cum vel duo humores inter se miscentur, sicut ex aqua & melle fit mulsum: vel cum humidum sicco miscetur, ut aqua cum farinâ: vel cum ex cera & pice fit unguentum. 4. Per conservationem, ut cum diversa semina in unum cūniūlum coacervantur. 5. Per appositionem, ut cum duo aſſeres compinguntur. 6. Ratione.

dignitatis, sicut Nestorius fixit Deum homini donasse
æ qualitatem tantum dignitatis, autoritatis, potestatis
& appellationis, & nihilominus manere diversas subsi-
stentias. 7. Ratione consensus & voluntatis, sicut creden-
tium erat cor unum & anima una. 8. Per gratiam, sicut
credentes unum sunt cum Deo. 9. Per apparentiam, ut in
spectis. 10. est unio Personalis sed accidentaliter, ut cum
S. Sanctus ut peculiaris persona, conjungit se cum P. aulo,
qui alia est persona. 11. Substantialis, ut inter personas
Trinitatis. 12. Carnalis, ut mariti & uxorius, qui sunt ca-
ro una. 13. Spiritualis, ut inter credentes. 14. Essentia-
lis seu naturalis, ut animæ & corporis. His addatu, ut
Unio per intimam perichore in, id est, permeationem super
penetrationem, qualis est ferri & ignis. Et quamvis po-
stremiti duo unionis modi, quam maximè ad hypostati-
cam unionem declarandam quadrant, & ideo Sancti Pa-
tres, in explicatione hujus mysterij, iisdem libenter ut-
tuntur: in singulis tamen permagna est discrepancia,
ut id ostendit Chemnitius, & ex collatione facile li-
quebit.

XXXVII. Utilis etiam erit collatio aliorum modo-
rum praesentiæ & inhabitacionis Dei in creaturis, ad hy-
postaticam hanc unionem. Nam aliter Deus rep'et o-
mnia in cœlo & in terra, Isa. 66. Act. 17. & Psal. 130. Et aliter
inhabitat per gratiam in Sanctis, 2. Cor. 5. & Ioh. 14. Aliter
in Prophetis & Apostolis per quos veluti organa multa ope-
ratus est. Aliter in beatis in futura vita, ubi Deus erit o-
mnia in omnibus, 1. Cor. 15. Aliter quando in visibili seu
externâ specie, invisibilis divinitatis suæ præsentia n'ex-
hibet, ut in forma viri, Gen. 32. & alibi. Aliter deniq; in
ministerio Verbi & S. Cœna. Sed horum modorum o-
mnium, si conseruantur ad hypostaticam unionem, per-
magia

magna est differentia, quia per nullum istorum modorum, Deus cum re cui unitur unam constituit personam seu suppositum, sicut Divina Christi natura, humanæ naturæ unita, unam constituit personam.

XXXVIII. Dicitur Unio Personalis alias *ensarcosis*, id est, *incarnatio*, quâ appellatione ab Irenæo acceptâ tota posteritas postea frequenter usâ est, quod ad phrasin Scripturæ apprimè conveniat, ut *Ioh. 1:14*. Verbum caro factum est, & *Heb. 2:14*. pârticeps factus est carnis & sanguinis. Ignatius vocat *enanthropesin* quasi *inhumanationem* dicas. Item *ensomatosis*, quod Latine reddi potest *incorporatio*, ab illo, *Coll. 2*. sumpta appellatione, ubi Paulus dicit totam plenitudinem divinitatis habitare in Christo *somaticoos*, id est corporaliter. Habent etiam ex Ignatio vocabulum *Oeconomias* ut initio dictum est, quæ appellatione apud Græcos facta est usitatisima, quæ sumpta videtur ex *Eph. 1:10*; *Oeconomiam* autem hanc, ex collatione Christi & Mosis, prolixè explicat Epistola ad Hebreos cap. 3: 6, & seqq. Dicitur autem *Oeconomia* seu dispensatio, 1. Cum Deus nebulcum condescendit, id est demittit se ad nostrum captum, ut cum Majestas divina demisit se ad unionem cum misera nostra natura. Item cum in assumptionâ naturâ & in statu exinanitionis, se non exeruit. Item cum Deus in carne est passus & mortuus. Item quod post resurrectionem comedit. 2. Quando potentia Dei in creaturis supra vel contra communem ordinem aliquid facit, ut cum natura humana exaltatur supra omnes Angelos: caro Christi fit vivifica: habet potentiam Verbi libi communicatam: item cum utraq; natura agit cum communicatione alterius. *Hec omnia Veteres vocarunt Oeconomiam.*

XXXIX. Genus quod hic brevitatis causa omissum est,

ex aliis definitionibus ponimus Actionem Dei, id est
totius Trinitatis: Est enim opus Dei ad extra, adeoq; i-
ndivisum, ut loquuntur, h. e. ad singulas pertinens Tri-
nitatis personas². Sed obijcies, hinc sequi totam Tri-
nitatem esse incarnatam. Resp. in incarnatione duo spe-
ctari debere, productionem humanae naturae, ejusq; cum persona
Verbi unionem, quæ op⁹ est toti⁹ Trinitatis, ut patet, *Luc.*
1:35. & *Matth. 1:20.* Et Assumptionem naturæ illius, quæ soli
Filio competit: is n. non tantū produxit naturam illam,
una cum Patre & S. Sancto; sed illam insuper assumpsit,
impertiendo ipsi propriam subsistentiam, qd hec Pater
fecit nec S. Sanct⁹. Unde ratione efficientia, op⁹ est ad extra
& totius Trinitatis: ratione termini verò seu ejus ad qd a-
etio illa terminatur, opus est ad intra, & solius Filii: hic
en. sol⁹ carnem illam induit, quā tota Trinitas produxit,

XL. Hisce præmissis, verba Confessionis quibus
Unio haec Personalis describitur, nunc ponderemus. Ver-
bum inquit, h. e. *Filius Dei assumpsit humanam naturam.*
Per Verbum itaq; intelligit Filium Dei seu secundam per-
sonam Trinitatis, non Patrem, nec S. Sanctum, sicuti Sa-
belliani finxerunt, qui sublato personarum discrimine,
totam Trinitatem incarnatam esse, nullo scripturæ sus-
fragio statuerunt.

XLI. Verbi v. appellatio Filio Dei ideo conuenire
videtur, Primo, quod ipse sit *Sapientia Patris*, *1. Cor. 1,24.*
& *Character seu expressa imago substantia ejus:* unde quidam
ex patribus dicunt Filium ex mente Patris procedere. Se-
cundo, quod is qui est *Sapientia Patris*, mentem Patris, nobis
enarravit, *Ioh. 1,18.* Priori modo repræsentat *verbum in-*
ternum: posteriori externum. Ubi considerandum est.
Filium Dei posteriori acceptione non nisi secundario &
respectu ad homines *verbum appellari:* nam S. Sanctus

quo-

quoq; mentem Patris nobis exponit, Joh. 14, 26. nusquam
tamen verbum in scriptura appellatur: sicut quoq; Christus non ideo Filius dicitur, quod nos filios Dei faciat,
sed propriè & per se ideo, quod à Patre sit genitus. **Tertio.**
Quod omnia per ipsum facta sunt: nam quod Moses
dicit, Gen. 1, 3. Dixit Deus, fiat lux, & fuit lux, v. 6. Dixit
Deus fiat expansio; &c; Et Psalmista, Psal. 148, 5. ipse di-
xit & facta sunt; id Psalmus 33: ita effert: Verbo Domini
cœli facti sunt, & Joh. per ipsum (Verbum) omnia
facta sunt.

XLII. Tales cogitationes ex S. Patribus deprotra-
ptæ sunt: Nazianzenus enim ita dicit Orat. 2. de Filiō:
Logos dicitur Christus, quod ea sit ipsius ad Patrem ratio, quæ sermonis ad-
mentem... Basilius quoq; h̄mil. super in princ. erat verbum: Filius Dei.
cur verbum? ut quod ex mente procedit ostendat. Cur verbum? quoniam
sine motu, genitum est. Cur verbum? Quoniam figura generantis
(generati esset verendum) totum in se monstrat generantem, quemadmo-
dum fecerit verbum nostrum, quod totam nostra cogitationis imaginem refert.
Cyrillus etiam l. I. Thesauri, c. 7. sicut verbum, inquit, quo utimur, ex mente
prodit: idem enim est cum verbo quod in corde versatur, quamvis aliud esse
videatur in quantum q. à profundo in lucem per os emittitur: sicut, inquam,
verbum quo utimur, & quod in corde est, in mente est, & ex mente prodit,
etiam si raseamus: sic & Filius Dei, indivisibiliter ex Patre prodiens, chara-
cter & similitudo eius est. Ita illi. Unde constat, quod sicut
Filius dicitur respectu paternæ generationis, ita & verbum
appelletur relatione ad mentem seu intellectum Patris:
Verbum enim ad mentem refertur.

XLIII. Hæ Patrum fuere super hac re cogitationes:
Verum aliam adhuc rationem nobis fudderit Matthias
Flac. Illyricus. Nomen enim illud tetragrammaton
Lebovah, si etymon respicias, rectissimè redditur ero ut
Deus Exod. 3, 14. Ero misit me ad vos. Hoc nomen est i.
psius Dei, & præsertim Filij, qui cum Patribus in deserto
locutus est, 1. Cor. 10. quâ appellatione testatur se fore be-
nedictum illud semen, id est mundi servatorem toties

promissum. Et cum hæc vox summum contineat mysterium, ideo neq; Rabbini neq; Paraphrastes Chaldaeus, illam ad verbum vertere voluerunt, sed illi reddiderunt Schim, id est nomen, hic memar, id est verbum. Neq; hoc tantum, quin & vocem istam memar, Chaldaeus tribuit Messia, etiam ubi Jehovah in Hebreo non habetur; ut testatur Psalmus 110. qui vel primarius est eorum qui de Messia agunt: nam ubi Hebreus habet, nejm Jehovah latroni, dixit Dominus Domino meo; vertit Chaldaeus, dixit Dominus ipsi memar, id est verbo, sede à dextris meis &c. Ethinc secunda Persona seu Filius Dei etiam in N.T. cœpit vocari Logos seu verbum. Vide hac de re Flacium in Tractatu de nomine Jehovah secundæ parti Clavis adjuncto. Item in parte prima ad vocem memar. Item in glossa super cap. 1. Johannis XLIV. Hinc etiam constat, Græcam dictiōnem Logos, rectius redi per Verbum, quam juxta Bezam per Sermonem. Patet id 1. Quia vox Chaldaea verbum denotat, non sermonem seu orationem. 2. Quia tetragrammaton illud, unde Chaldaeum memar sumptum est, verbum seu vox quædam est, non integer sermo. 3. Quia voce illa res unica denotatur, cui verbum potius convenit, quam sermo. 4. Quia illa Bezæ translatio errandi occasionem præbere potest, ut cum Samosateno & Serveto, per Logon seu sermonem, non secundam personam Trinitatis intelligamus, sed doctrinam seu pæfactionem; Verum cum quis audit verbum fuisse ab initio, mox cogitat mirabile & mysticum quoddam verbum esse. Unde etiam Johannes Capnio elegantissimo libro suo, quo per colloquium mysterium hocc pandit, titulum fecit de Verbo mirifico, & indidem præclaræ quoq; hujus vocis explicationes peti possunt.

XLV. Deinde dicit, Quod verbum assumpserit humanam naturam, id est eam sibi personaliter univerit, ubi rursus Scripturæ phrasin imitatur: nam Hebr. 2:16. dicitur Semen Abrahæ *assumpsisse*. Et Phil. 2:7. formam servi *acepsisse*. Unionem itaq; hanc *assumptionis* vocabulo exprimere voluit, idq; ob has seqq. causas: **I** Ne Fili⁹ Dei putaretur in hum. naturam esse mutat⁹. **2.** Ut ostendeat humanam Christi naturam, non accidentaliter, sed substantialiter divinæ naturæ esse unitam: nam cum Deus per gratiam habitat in fidelibus, non dicitur illorum naturam assumere, sicut eam naturam assumpsit, in qua tota plenitudo divinitatis habitat corporaliter, *Coll. 2:9.*

LVI. Porro cum omnis unio sit inter duo, alteram nominat q. compositi partem, *humanam naturam*. Filius enim Dei non tantum corpus nostrum assumpsit, ut voluit Arrius, sed corpus & animam: nec eam tantum vivensem & sentientem, ut placuit Apollinari, sed rationalem, sicut utrumq; suprà est demonstratum. Maluit autem Confessio humanam naturam, quam hominem dicere, (quamvis apud S. Patres, posterior locutio non infrequens sit) quia Verbum non assumpsit hominem, propriâ subsistentiâ subsistentem, sed humana natura, propriâ subsistentiâ carnes, recepta est in hypostasin Verbi. Assumpsit itaq; humanam naturam, non antea creatam, sed assumendo eam creavit, & creando eam, assumpsit.

LVII. Atq; hæc fuit exegesis in verba illa, *Verbum assumpsit humanam naturam*: Nunc illustrem illam propositionem expendamus, quam Joh. Evangelista hoc mysterium exponit, qui cap. i. sic dicit: *Verbum caro*

factum est. Ubi unio hæc describitur per verbum e-
geneto, quam phrasin imitatur & Paulus, Rom. 1:3. Gal. 4:4.
Phil. 2:7. non quod facta sit Verbi in carnem mutatio seu
conversio, sicut ea quæ vel naturaliter mutantur, ut cum
ex aëre fit aqua: vel per miraculum, ut cum aqua facta
est vinum, Ioh. 2:9. sed sicut Paulus phrasin, Phil. 2. in si-
militudine hominum factus, interpretatur per formam servi
accipere. Et Epist. ad Heb. 2:14, & 16. illud factum est, per-
tria significantissima verba exponit, primum est communica-
re carni & sanguini, id est carnem & sanguinem in com-
munionem & consortium accipere. Secundum est, par-
ticipem fieri carnis & sanguinis, eo scil. modo quo pueri, ad
quorum substantiam caro & sanguis pertinent. Terti-
um est, assumere Semen Abrahæ, ita videlicet, ut per omnia &
fratribus assimiletur. v. 17. Illustris etiam phrasis hujus ex-
plicatio haberi potest ex loco illo, 1. Cor. 15:45. nam sicut
primus homo Adams factus est in animam viventem, non con-
versione carnis in spiritum, sed unione corporis & ani-
mæ: Ita secundus homo factus est in spiritum vivificantem,
id est in Deum, non conversione humanitatis in divini-
tatem, sed per unionem duarum naturarum hypostati-
cam. Carnem vero hic intelligimus, non animâ rationa-
li destitutam, ut voluit Apollinaris, ne dum prorsus inani-
mam, ut Arrius, sed veram & integrum hominis naturam,
ut suprà id ostendimus. Plures hypostaticæ unionis
descriptions, ex Scripturâ & antiquitate depromptas,
vid. apud Chemn. lib. cit. cap. 9.

XLVIII. Unde autem illam assumpsit? non de cœ-
lo, ut somniarunt Valentiniani; sed in Utero Mariæ,
adeoque nobis consubstantialem. Pulcherrimo autem
elogio eam ornat beatam vocans seu sanctam, non quod
libera

libera sit à peccato originali ut nūgantur pontificij, sed
ideo benedicta est inter mulieres, quia benedictus fructus ven-
tris ejus, *Luc. 1:42.* & quia Mater facta est Filiij Dei, ideo eam
beatam prædicant omnes generationes, *v. 48.* Inde & mulier
apud *Luc. 11: 27.* exclamat: *beatus venter qui te portavit,*
& ubera qua fuxisti. Sed verè beata erat, quia credidit, *Luc. 1.*
Virginem præterea vocat, quia non ex virili semine,,
secundum communem naturæ cursum conceptus est
Salvator noster, ut & olim & hodiè blasphemant Judæi;
Sed de S. Sancto, ut testatur Gabriel, *Luc. 1:35.* S. Sanctus su-
perveniet in te, & *Matth. 1:28.* dicit eam desponsatam fuisse Io-
sepho, sed antequam convenirent, inventa est uterum ferre è
S. Sancto. Atq; sic completa est Prophetia Esaiæ, cap. 7.
Ecce virgo pariet. S. Irenæus ostendit virginitatem pari-
entis Mariæ adumbratam fuisse in V. T. to per lapidem,
sine manibus excisum lib. 3. cap. 28. & per virgam Mosis
cap. 29. nec non prophetiam Hieremiæ de Jechonia,
cap. 22: Scribe virum illum orbum. Et *Basilius* in sermo-
ne, de humana Christi generatione dicit. Certa se tradi-
tione habere, Zachariam ideo inter Templum & Altare à Judæis esse truci-
datum, quod rem prodigiosam inauditamq; prædicaret, virginem videlicet
parientem citra virginitatis corruptionem.

XLIX. Sed cum ex virginе nasci voluerit, cur de-
sponsata est viro? *Basilius l.* cit. præter alias, præcipue
has adfert causas. Illæ non tantum virginitas in honore haberetur, sed
& nuptiæ consecrarentur. Deinde, ut Joseph domesticus familiarisq; Ma-
riæ, parientis testis esset, & ne calumniantibus foret obnoxia, quasi virginiti-
atem commaculans, sponsum haberet vita sanctæ custodem.

L. Nec tantum in conceptione & partu virgo man-
sit, sed & postea virginitatem integrè & illibate custodi-
vit. Et *Helvidium* ideo vetus Ecclesia damnavit hære-
seos, quod contenderet Mariam post Christum alios et-
iam filios de viro suo peperisse, ut testatur *Augustinus*

de Hæresibus ad Quod vult Deum, cap. 84. Argumenta.
Helvidij erant, ut ea ex Hieronymo recenset Chemnitius
in Harmonia: 1. Si gravida inventa est priusquam cōvenirent: er-
gò postea congressi sunt. 2. Si non cognovit eam donec peperit: ergo post
partum cognovit eam. 3. Si Christus est primogenitus Mariæ: ergo oportet
ipsum habere plures fratres. Sed facilis est responsio, nam
particulæ donec, priusquam, sæpenumero ita negant præ-
teritum, ut tamen non ponant futurum: patet id Gen.
8: 7. non rediit corvus donec siccata esset terra. 1. Sam. 15: 35.
non vidit Samuel ultra Saulemusq; ad diem mortis sua. 2. Reg.
6: 23. Michol non habuit filium, usq; ad diem mortis sue. H. ero-
nymus hoc utitur exemplo: Helvidius priusquam pa-
tentiam ageret, morte præventus est. Credimus itaq; natum
esse Deum per genitalia virginis (verba sunt Hieronymi)
quia legimus: Mariam post partum aut cum Ioseph concubuisse,
aut filios ex eo sustulisse, non credimus, quia non legimus. Ad
3. arg. resp. non primogenitum vocari post quem cæteri
nati sunt, sed ante quem aliis non est natus, id est qui vul-
vam aperit. Exod. 13: 2.

LI. Quæritur hīc, num perpetua Mariæ virginitas
sit articulus fidei? nam Pontificij id acerrimè propug-
nant, quo scil. scripturam insufficientiæ convincant,
cum quidam articulus fidei verbo Dei scripto non con-
tineatur. Primarium eorum argumentum est, quod
Helvidius & Antidicomaritæ ideo hæreseos sint dū-
nati, quod contrarium statuerint. Rectius tamen pro-
cul dubio ex sententiâ S. Basiliij id dogma de fide esse sta-
tuimus, quam articulum fidei propriè sic dictum: &
contrariam opinionem errorem potius quam hæresin.
haberi. Verba Basiliij ex versione Volaterrani sic ha-
bent: Hoc suspicionem quandam mentibus inferre videtur, ne
post sacrum dominice generationis mysterium Maria opera nu-
ptijs

ptijs convenientia minime negarit, Nos autem hunc locum sa-
tis consolationis habere existimamus, si legamus: eam non novit,
usq; quo parceret. Ponatur sane (sicut de Patrum conser-
su magnoperè sibi gratulantur Pontifici) esse articulum
fidei, num ideo quod volunt obtinebunt? minime:
nam illi ipsi Patres perpetuam Mariæ virginitatem, si
non unicè, præcipue tamen ex' scriptura defendunt, si-
cūt ex illo Hieronymi dicto patet, & loco suo id osten-
detur copiosius.

LII. Cum hic mentio fiat B. Mariæ virginis, non-
inconveniens fuerit hoc loco ostendere, per quos majo-
res Maria, unde Christus carnem acceperat, genus suum
a Davide ducat, quo manifestum evadat Messiam no-
strum juxta promissiones, non tantum de semine Abra-
ham, & tribu Iuda, sed etiam de domo & familia Davidis
exortum esse. Verum cum hæc res ob magnas quibus
involuta est difficultates vix paucis pagellis expediri
possit, reservamus eam peculiari disputationi: verbo ta-
men mentem nostram de genealogia Christi hic expo-
nimus, quod Christus à Davide (nam de superioribus
nulla est controversia) per Nathanem Salomonis ger-
manum fratrem, recto tramite descendendo usq; ad Ma-
riam filiam Eli seu Joachim, matrem Christi, per natu-
rales generationes, sine ulla legali filiatione, ut loquun-
tur, genus suum ducat. Sed de eo nunc disputare, non
est nostri instituti.

LIII. Ad historiam nativitatis Christi pertinent
etiam circumstantiæ temporis & loci, Non autem facta est,
incarnatio statim in principio mundi, cum in remedi-
um lapsus ordinata sit. Neq; statim à lapsu: nam 1. præ-
dici ac præfigurari prius oportuit tantum mysterium, ut
postmodum majori veneratione exciperetur. 2. Præ-

parandi prius homines erant per legem, ut agnita miseria sua medicum quererent. 3. ut manifestaretur prius ira Dei adversus peccatum, ut factum est in universalis diluvio & saepius. Nec dilata tamen fuit ad mundi finem, alioquin omnis Dei agnitus & reverentia prorsus interiisset, quae etiam sic sub adventu Christi propemodum fuit abolita; sed postquam venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum, factum ex muliere, ut inquit Paulus, Gal. 4:4. h. e. cum tempus a Deo praefinitum nunc adesset. Cum videlicet sceptrum de Iuua jam fuisset ablatum, & 70. Danielis hebdomada ad exitum decurrerent, Anno scilicet promulgatione primae promissionis protoplastis factae de semine mulieris contrituro caput serpentis, juxta Lutheri sententiam, quam etiam Philippus sequitur, 3962. vel juxta supputationem Bucholzeri, quae etiam in margine Bibliorum Svecicorum annotata est, quam nostri quoque translatores imitati sunt, 3971. vel denique juxta accuratissimum calculum Sethi Calvisij, quem Helvicus quoque in Theatro suo sequitur, & approbat nostrâ aetate plerique eruditii, 3947. finiente, a Diluvio 2292. A nativitate Abrahami, 2000. A data circumcisione, 1900. Ab exitu ex Aegypto 1490. Ab edificatione templi, 1016. A solita captivitate, 529. initio sexagesimae sextae sept. Danielis juxta sententiam Funcij. Ab ultimo Duce ex domo Davidis, 164. Urbis conditae 751. Tertio anno Olympiadis 94. Anno imperij Cæsaris Octaviani Augusti 42. Regni Herodis juxta eundem Sethum, 38. paulo ante ejus obitum.

LIV. Lucas Augusti mentionem facit, & census per universum terrarum orbem acti, ut ostenderet Monarchiam tunc super universum orbem fuisse confirmatam, juxta yaticinium Danielis, cap. 2. Matthæus vero

Herodis

Herodis facit mentionem, ut ostendat sceptrum è Iuda proflus esse sublatum juxta prædictionem Jacobi, Gen. 49. Mansit autem in tribu Iuda & familia David *sceptrum Regale*, usq; ad Jechoniam, qui in captivitatem abductus est, 2. Reg. 24:15. Post captivitatem vero *sceptrum ducale*, (quod Ezechiel cap. 21:26. Cidarim vocat, quæ in corona locum successit, de quo videatur Chemini. in Harm. Evang. part. i. c.3. p. 46.) usq; ad Janæum Hyrcanum, qui apud Lucam quartus ab Eli ponitur. Deinde vero, Reipub. Judaicæ administratione ad Macchabæos (Philo & Josephus Asmonæus vocant) translata, stirps illa Nathanis privatam & pauperem egit vitam per 60. annos, donec scil. veniret cui *cidaris* & *corona* jure debebatur, ut dicit eit. cap. Ezech. v. 27. & innuit Gabriel dicens: dabit ei Dominus Deus, sedem Patris sui Davidis, & regnabit super domum Jacob in æternum, *Luc. 1:32.*

LV. Cessavit itaq; in domo David & Linea Messiaæ aliquot annis ante adventum Christi regnum sive ducatus, & Jannæi posteritas in paupertatem redacta, in Galæam habitatum detrusa est. Et huic rei consonant verba Prophetarum (ut ait Jacobus *Act. 15:15.*) sicut scriptum est (apud Amos. videl. 9:11.) *Poet hac revertar & reedificabo tabernaculum Davidi collapsum & ruinas ejus reedificabo, ac rursus erigam illud.* Et *Ezech. 17:22.* dicit, quod stirps illa Davidis, quando surculus benedictus inde erat proditurus, non deberet florere dignitate & potentia Regiæ, sed humili & abjecta esse; verba ejus sunt: *Sic dicit Dominus Iehovah, tollam ego de summitate Cedri illius sublimis, h.e. Iunio interprete, de reliquijs stirpis regiæ, ex qua fui & Zorobabel, de summitate tenerorum ramorum ejus tenellum decerpens, plantabo super montem altum & agrestium, in monte celsitudinis Israëlis plantabo eum, i.e. in Ecclesia.*

LVI. Quæritur autem hic cur sceptrum aliquot ante natum Christum annis ablatum fuit? Hujus rei duas causas reddit Chemnitius, i.e. ut monerentur p̄ijinstare nunc tempus Messiae, ac excitaretur ardenterius ejus desiderium. Deinde ut hinc quoq; commonefierent, quale futurum esset regnum Christi, non mundanum, potentia, opibus & dignitate conspicuum, sed contemptum, vile & abjectum coram mundo.

LVII. Temporis hæc circumstantia egregie fidem nostram confirmat, quod promissus mundi Salvator jam diu, id est ante annos (juxta æram Chr. vulgatam.) 1645. verè sit exhibitus: nam inde à sublato ducali sceptro de domo Iuda usq; ad Vespasianum & Adrianum. Imp., publica semper fama fuit, non tantum inter Iudæos, sed etiam inter gentes Regem quendam exoritum, qui orbis imperio potiretur, sicut de Iudeis testatur *Paulus Orosius*, lib. 7. c. 9. *Iudei*, inquit, cum omnibus undiq; malis circumvenirentur, quidam in Carmelum montem seducti sortibus, quæ portenderent exortos à Iudea duces, rerum potituros fore, bellum ad se trahentes, in rebellionem exarserunt. Et Chemn. in Harm. ex Cic. l. 2. de Divinat. narrat, in Sybillæ libris inventum fuisse, futuram circa illa tempora Regem, qui ab omnibus Rex & agnoscendus & vocandus foret, si salvi esse vellent. Et sententia illa ex folijs Sybillæ, illis temporibus adeo nota & vulgata erat, ut & *Virgilius* peculiari Eccloga, quæ etiam pueris nota est, eam exponere voluerit. Sybillæ autem vaticinia adhuc, licet suæ fidei, circumferuntur inter alios authores, quos Pontificij Orthodoxiam Patrum vocant. Disertè verò de illa fama testantur, *Iosephus* de bello Iudaico lib. 7. c. 9. Quod, inquit, maximè eos (Iudeos) ad bellum excitaverat, responsum erat ambiguum, in sacris libris inven-

inventum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus
orbis terræ habiturus imperium. Et Corn. Tacitus lib.
Hist. s. pag. [edit Lipsi.] 622. Pluribus persuasio inerat, an-
tiquis Sacerdotum literis contineri, eo ipso tempore fore, ut vale-
sceret oriens profectus, Iudea rerum potirentur. Et hujus
verba fere expressissime videtur Suetonius in Vespasiano, ubi
percrebuisse ait in toto oriente, veterem & constantem opinio-
nem, esse in fatis, ut quidam Iudea profecti rerum potirentur.
Quid, quod ipse Iosephus genere Iudeus, nec unquam
quantum memoriae proditum est, Christianis sacris initia-
tus, Iesum tamen Nazareum pro Christo agnovit, ut ipse
de se indicum facit: verba ejus lib. antiq. 18. c. 17. ex e-
mendata Ruffini versione hæc sunt. Eodem tempore
fuit Iesus, vir sapiens, si tamen nomen eum fas est dicere. Erat
en. mirabilem operum patrator, & doctor eorum qui libenter
vera suscipiunt, plurimosq; tam de Iudeis quam de Gracis secta-
dores habuit. C HR Iesus hic erat, quem accusatum a nostris
gentis principibus, Pilatus cum addixisset cruci, nihilominus non
desisterunt eum diligere qui ab initio caperunt. Apparuit en.
quis tertia die vivus, ita ut divinitus de eo vates hoc & alia multa
miranda predixerant; & usq; in hodiernum diem Chri-
stianorum genus ab hoc denominatum non defecit. Nec non
versimile est mansisse in Oriente seminaria quædam
doctrinæ coelestis de adventu Messiae ex disciplina & in-
stitutione Danielis, unde occasionem naucti sunt Magi re-
cens natum Judæorum Regem querendi: & Herodes
auditâ voce novi Regis Judæorum, doctrinæ istius non
ignarus, statim ipsum Christum seu Messiam vocat.

LVIII. Locus nativitatis Dominicæ erat Bethlehem,
civitas in illustri loco & quasi centro orbis sita, non
tam amplitudine & structuræ magnificentiâ, quam Do-

mini natalitijs clara. Ethæc etiam circumstantia ad prophetica oracula congruit. Micheas enim cap. 5:2. dicit: *Tu autem Bethlehem Ephrata, parvula es, ut sis in millibus Iudah: Ex te (tamen) mihi egredietur qui sit dominator in Israel, & egressus ejus ab initio à diebus seculi.* Ita vertit Pagninus. Rabbini tam veteres quām hodierni locū hinc varijs modis eludere & quoquo versū torquere conantur, ne verba hæc Prophetæ in JESUM nostrum compētere videantur: sed sudes ipsis in oculis est *Parapsoris Chaldaica*, quæ illa verba, *mimmecha li jeze*, reddit, *mim-mach*, *Kadamai yppok meschicha*, b.e. *ex te coram me prodibit Messias*; Ethanc paraphrasin etiam Scribe & Phariſei sequi, textum illum de Messia interpretantur: nam monstratur locum nativitatis Messiæ, vaticinium hoc adducunt, non tam verba, quām sensum exprimentes, ut cognoscas eos ista præmeditatos loqui. Illud autem reprehendendum, tam in versione Chaldaica, quām in Scribarum allegatione, nullam fieri mentionem egressus ejus ab æterno: & hinc non tantum veteres Rabbini A-ben Ezra, & D. Kimki, sed etiam moderni Iudei Benj. min Musaphia, Abrahamus Cosen Hamburgensis, aliq; ejus gregis, divinitatem Messiæ ex hoc loco probari posse negant. Sed bene habet, quod in promptu nobis sit Cœleberrimus inter ipsos V. Tti interpres Salomon Iarshi, qui perpetuos in V. T. edidit commentarios. Verba ejus in hunc locum, sine aliquā prævaricatione, ita L. tñne reddimus: *Etu Bethlehem Iehuda, unde exhibit David, juxta illud: Filius servi tui Israel Bethlehemita (respicit ad locum, 1. Sam. 17: 58.) & Bethlehem vocata Ephrata, juxta il-lud: in via Ephrata ipsa Bethlehem (verba illa habentur, Gen. 35.) parva ut sis in millibus Iudah, visa fuisti esse parva in-*
famis

familijs Iehudah, propter scorias seu nævos Ruth Moabitidis, quæ
in te (fecerat) ex te egredietur mihi Meschiach Filius David,
et hic ille dictus lapis (quem) reprobarunt adficantes. Et
egressiones ejus ab æterno (juxta illud) ante solem filiabitur no-
men ejus (Psal. 72.) id est sobolescet vel propagabitur. Quæ legi
possunt in Biblijs Basileæ editis operâ Ludovici König,
anno, secundum æram Judæorum, 383. h. e. A. C. 1623.
Hoc testimonium vertitatis ab homine Iudæo & obsti-
nato expressit scripturarum evidentiā. Sed de hoc di-
cto satis, nam singula verba ponderare, non est nostri
instituti. Et tantum etiam de loci circumstantiâ, adeoq;
historia nativitatis Christi, quatenus descriptio hæc Uni-
onis ansam nobis præbuit.

LIX. Postremò modum etiam Unionis Personalis expri-
mit Confessio nostra, dicens *naturas illas inseparabili-
ter esse conjunctas*, quæ vox sumpta est è decreto Chalce-
doensis concilij, oecumenici iv. quod tempore Leonis
Primi contra Euthychem cogebatur. verba concilij
sunt: *Unum & eundem Filium Dominum nostrum Iesum Christum confitemur, & uno consensu omnes docemus eum perfectum in Divinitate, perfectum etiam in humanitate, verè Deum verè hominem, animarationi & corpore constantem: consubstan-
tialem Patri secundum Divinitatem, nobis autem consubstan-
tialem secundum humanitatem, & paucis interjectis, hunc in-
duabus naturis inconfusè, immutabiliter, indivisiè, inseparabiliter cognoscendum, & naturarum differentiam propter unionem minimè sublatam, sed proprietatem utriusq;
naturæ integrum servatam, & in unam personam coëuntem.*
Et similia habet confessio concilij Constantinopolitani
III. oecumenici; vi. sub Constantino Pogonato contra
Monothelitas congregati, quæ legi possunt in tomis

conciliorum, vel in summa Bart. Carranza in actione,
quarta hujus concilij. Est ergo unio haec adeo arcta &
in dissolubilis ut nec in morte soluta sit, ut ait Haffenreffe-
rus in Loco de Christo. Sed haec fusiūs, cum Deo de-
clarabimus in doctrina de Comm. Idiomatum, ubi et-
iam inter alias, Nestorij hæresin refutabimus.

Juveni eruditione conspicuo, virtutibusq; exornatissimo & Præstantissimo

Dn. JOHANNI ADAMI Bahni/
S.S. Theol. & selectioris Philos. in Regia Finn:
Universi. Studio impigerri, amico suo cum-
primis dilecto & colendo, de Unione duarum
in hypostasi Christi naturarum erudi-
tissime disputanti,

Gratulor ex animo tibi, Præstantissime Jannes,
Quod Dominus magnas eximiasq; tibi
Contulit ingenij dotes: atq; approbo valde
Quod non tantum illas artibus ingenuis
Discendis, reddas Domino; Verum quoq; easdem
Divine Sophiae, Fervidiore lites
Noscenda studio. Discursus quod probat isthic.
Sic pergens, patriæ laus eris ampla tua.

Hisce pauciss. L. Mq; applaudebas

M. PETRUS LIDENIUS
Reg. Scholæ Revvaliens. desig:
Rector,

